

De hybride pianostemmer

Elektronische apparatuur als hulpmiddel

“Gebruikt u een stemapparaat?” Wat zal ik daar eens op antwoorden wanneer ik gebeld word door een nieuwe klant? Ja? Nee? Soms? Wanneer het nodig is? Niet als u het niet wilt? Achter de vraag van de klant gaat vaak een wantrouwen schuil dat veroorzaakt wordt door gebrek aan goede informatie. We doen een poging de mist rond stemapparaten te laten optrekken.

Wat is pianostemmen eigenlijk? Makkelijk gezegd: aan knopjes draaien tot de piano goed klinkt. Iets genuanceerder ligt het natuurlijk wel. Iedere piano en vleugel heeft, door variaties in snaarlengtes en diktes, zijn eigen unieke stemming. De stemmer bepaalt de juiste toonhoogte, controleert de totale snaarspanning - ons stokpaardje: op een piano of vleugel staat

minstens 14.000 kilogram spanning - en corrigeert de afwijkingen in het speelmechaniek die van invloed zijn op de klank. Tijdens één keer stemmen haalt de pianostemmer makkelijk vier- tot vijfduizend toetsaanslagen. Goede stemtechniek met alle bijbehorende vaardigheden vergt jaren en jaren van opleiding, training en ervaring. Met name het ‘achter de toon

luisteren’ is een wereld op zich. Er bestaan letterlijk honderden stemmingen voor piano’s. Voor elk wat wils, zou je kunnen zeggen.

Wat doet een stemapparaat?

Helemaal niets. Tenminste: niet uit zichzelf. Een stemapparaat vangt met een microfoontje trillingsfrequenties op en toont die in een scherm. Met behulp van de software kunnen eindeloos veel functies en toepassingen worden ingeschakeld. Zeldzame pianostemmingen bijvoorbeeld, of specifieke toonhoogtes i.v.m. solo-instrumenten. Maar ook ‘gewone’ piano’s en vleugels hebben stuk voor stuk kleine afwijkingen in de opbouw van grond- en boventonen die een goed stemapparaat nauwkeurig registreert. Die ‘goede’ (en vaak kostbare) stemapparaten zijn dan ook speciaal en alleen voor de piano en vleugel ontwikkeld, met een stemapparaat voor de gitaar kom je er niet. Wellicht begint de verwarring al bij het woord stemapparaat. Misschien kunnen we het beter toonmonitor noemen? Die toonmonitor is een waardevolle hulp in handen van een ervaren pianostemmer. Welke problemen moet de pianostemmer overwinnen? Liefst allemaal. Dat klinkt flauw, maar u moest eens weten. Een kleine opsomming: zware galm in een kerk, gelijktijdige soundchecks in het theater, schoonmaakmachines en standbouwers in een



beursgebouw, grote tijdsdruk voor concerten en studio-opnames, specifieke eisen voor de toonhoogte ('graag op 442,75 Herz'), meejankende honden en rondstamperende kinderen, verbouwende of boze burens. Allemaal belastende en energievretende omstandigheden. Alsof pianostemmen op zichzelf al niet inspannend en aandachtseisend genoeg is.

Waardevol hulpmiddel

Het gebruik van goede stemapparatuur verlicht het werk van de stemmer en helpt het concentratieniveau hoog te houden. Zoals gezegd: een toonmonitor is een hulpmiddel. Zonder de oren en handen van de pianostemmer blijft het een nutteloos stuk elektronica.

Zonder al teveel in technische verhandelingen te vervallen, zijn er eigenlijk alleen maar voordelen op te noemen in het gebruik ervan. In omstandigheden zoals hierboven beschreven laat een stemappa-

raat zich niet of nauwelijks beïnvloeden. Waar normaliter veel handelingen nodig zijn om oneffenheden in een pianostemming te corrigeren, is vaak een enkele blik op het scherm voldoende om de 'fout' op te sporen. Het resulteert in minder toetsaanslagen, want er zijn minder controleintervallen nodig. En er ontstaat meer balans in de totaalspanning en daardoor dus een langere houdbaarheid van de stemming. Ook het omhoog of omlaag stemmen in toon kost veel minder tijd dan enkel 'op het gehoor'. De pianostemmer kan zichzelf ook nog eens scherp houden door van tijd tot tijd zijn traditionele vaardigheid te toetsen aan het stemapparaat.

In de handen van een ervaren pianostemmer is een stemapparaat een waardevol hulpmiddel. De pianostemmer die daar niet voor kiest, is daarom geen haartje minder goed, hij doet hooguit zichzelf tekort.

DIRK LINDEBOOM



FOTO: PAULINE DE DIE



Kent u ons al?

Wij zijn de beroepsvereniging voor Pianotechnici. U kunt op onze site veel wetenswaardigheden vinden over uw piano of vleugel zoals het bouwjaar. Ook treft u veel algemene informatie aan over piano's en vleugels. De Vereniging voor Pianotechnici Nederland (VvPN) streeft naar een hoogwaardige kwaliteit van dienstverlening en vakbekwaamheid. Als u op onze site www.vvpn.nl de ledenzoeker aanklikt, kunt u een stemmer vinden bij u in de buurt. Deze stemmer (die lid is van de VvPN) biedt u een aantal voordelen. Ten eerste is de kans groot dat hij of zij het CPT (Certified Piano Tuner) certificaat heeft behaald. Alleen leden van de VvPN kunnen dit certificaat behalen. Ten tweede heeft de VvPN een geschillenregeling en een geschillencommissie waar u, wanneer u er met uw stemmer niet uitkomt, een beroep op kunt doen. Deze geschillencommissie is objectief en bestaat uit drie ervaren en gerespecteerde pianotechnici en een jurist. Op onze website www.vvpn.nl kunt u hier meer informatie over vinden. Ten derde ondersteunt de VvPN de opleiding Pianotechniek te Amsterdam en organiseert de VvPN regelmatig seminars waardoor de kennis en het vakmanschap van de VvPN leden groeit. Bezoek nu de ledenzoeker op onze website om een pianovakman- of vrouw bij u in de buurt te vinden.